

Policy Brief no. 37, mai 2015

EFOR a fost un susținător constant al votului la distanță. Succesul acestui mecanism depinde de garantarea siguranței votului și prevenirea potențialelor fraudări și manipulări ale acestui proces. Suntem îngrijorați să observăm că proiectele de lege aflate azi pe site-ul Camerei Deputaților conțin dispoziții eronate sau ambigue care subminează implementarea credibilă a votului prin corespondență în cazul aparent fericit în care Parlamentul adoptă baza legală necesară. O lege proastă privind votul prin corespondență va genera nereguli grave în procesul de votare și va discredita această idee în spațiul public.

Votul prin corespondență: da, dar nu oricum

- **E esențial** ca procedura de vot prin corespondență să asigure **secretul votului**.
- Votanții trebuie să poată **verifica în timp real traseul votului**.
- Întreg procesul electoral trebuie să fie **deschis observatorilor și delegaților** (ONG-uri, media, candidați independenți și partide politice).
- Opțiunea **votului prin corespondență** trebuie să fie **usor accesibilă** tuturor alegătorilor români aflați în străinătate. De asemenea, **este esențial** ca **votul în secțiile de votare înființate în ambasade și consulate** să rămână o **opțiune reală** pentru toți **românii care nu doresc să utilizeze votul prin corespondență sau se află în tranzit** în ziua votului.
- **Neclaritățile și ambiguitățile** legislative pun **sub semnul întrebării siguranța votului**.

EFOR a analizat proiectele de lege aflate azi în Parlament¹ și a constatat cu îngrijorare că ele nu respectă principiile esențiale enunțate mai sus. În rarele ocazii în care textele legale se referă la aceste principii tratarea este superficială și chiar eronată. EFOR consideră ca adoptarea unui act normativ în această materie care nu respectă aceste reguli esențiale generează un risc major de fraudă și

¹ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=14843,
http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=14355,
http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=14716

manipulare a voturilor exprimate prin corespondență.

Prezentăm mai jos principalele noastre îngrijorări și facem apel la parlamentari să modifice proiectele de acte normative astfel încât să fie respectate principiile esențiale ale votului prin corespondență: transparență, trasabilitate, siguranță, accesibilitate și încredere în proces.

1. **Înregistrarea alegătorilor nu trebuie să conțină condiții restrictive.**

O minimă înregistrare prealabilă pentru votul prin corespondență este necesară, însă trebuie să fie cât mai puțin anevoioasă și birocratică. Trebuie să se permită înregistrarea on-line, prin semnătură electronică sau chiar prin sisteme de scanare și transmitere a datelor biometrice; declarațiile pe proprie răspundere trebuie să fie eligibile. Statul nu trebuie să impună restricții sau să ceara documente care sunt greu de obținut sau implică cheltuieli ridicate. Stabilirea datei de înregistrare cu un termen prea lung înaintea alegerilor descurajează utilizarea votului la distanță, așadar că termenele trebuie să fie cât mai reduse.

2. **În cazul votului prin corespondență observarea realizată doar în ziua alegerilor este irelevantă.**

Aici este vital ca observatorii să aiba acces la tot procesul decizional – de la momentul întocmirii Registrului Electoral până la anunțarea rezultatelor finale. Nu există prevederi de sine-stătătoare în aceste proiecte de lege, ceea ce înseamnă că pentru votul prin corespondență în cel mai bun caz se va aplica procedura utilizată în cazul votului clasic. În cazul votului prin corespondență observatorii ar trebui să poată observa activitatea de completare a Registrului Electoral,

trimiterea și primirea documentelor, ședințele birourilor electorale care au atribuții referitoare la votul prin corespondență, primirea și numărarea voturilor, procedurile de elaborare a proceselor verbale, eventuale contestații².

3. **Lipsește definiție clară pentru „votul valabil”** în proiectul de lege promovat de PNL.

4. **Procedura votului prin corespondență trebuie să asigure validitatea și autenticitatea documentației pentru votare (buletin, formular/carte de alegător/atestat etc), identitatea votantului, siguranța voturilor, contestarea rezultatelor, renumărarea voturilor și stabilirea rezultatelor.** În proiectele vizate, **lipsește definirea unei proceduri clare pentru contestarea procesului de vot prin corespondență.**

5. **Este vital să se înființeze un birou electoral pentru votul prin corespondență.** Biroul trebuie să funcționeze după aceleași reguli cu celelalte birouri. Acesta va gestiona la nivel centralizat logistica și operațiunile de votare, numărarea a voturilor și centralizarea rezultatelor. Autoritatea Electorală Permanentă trebuie să asigure organizarea generală a alegerilor în străinătate, însă gestionarea voturilor trebuie să revină birourilor electorale. În proiectele menționate fie biroul pentru votul prin corespondență nu există fiind utilizate în locul lui fie ambasadele, fie există birouri speciale organizate în fiecare circumscripție.

6. **Cheltuielile de organizare trebuie să fie suportate de statul român și nu de către cetățean.** În proiectul PNL cel care vrea să utilizeze această opțiune de vot trebuie să

2 ² A se vedea recomandările EFOR cu privire la modificarea reglementărilor referitoare la observarea

alegerilor, <http://expertforum.ro/transparenta-alegerilor-nu-este-optionala/>

achite costurile procedurilor de transport

7. **Plicurile în care se transmite documentația pentru votare trebuie să fie prevăzute cu sistem de securitate** – pe modelul celor implementate cu succes de sistemul bancar. În caz de deschidere acestea trebuie să nu mai poată fi închise din nou.

8. **Legea (și practica) trebuie să permită votanților să verifice în timp real unde se află plicul cu votul lor.** Cetățenii trebuie să poată verifica dacă plicul a ajuns la destinație. Acest mecanism se poate construi pe baza opțiunilor de urmărire electronică oferite de serviciile poștale. Alternativ pentru urmărirea plicurilor ar putea fi folosite coduri QR care să fie scanate la sosirea la biroul electoral pentru votul prin corespondență, urmând ca alegătorul să fie informat prin intermediul unui serviciu on-line sau prin SMS.

9. **Legea trebuie să descurajeze fraudele electorale.** Pentru a preveni fraudă trebuie impuse pedepse cu efecte descurajator, în principal cu privire la influențarea sau forțarea alegătorilor să voteze cu un anumit candidat, precum și folosirea unei identități false sau utilizarea unor documente contrafăcute.

10. **Testarea sistemului de vot prin corespondență ar trebui să aibă loc înaintea implementării**

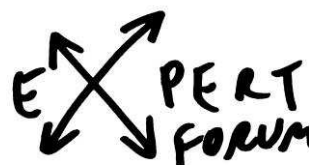
Proiectul Cetățenia activă – un instrument puternic pentru consolidarea statului de drept finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014 în cadrul Fondului ONG în România. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.

votului prin corespondență la nivel extins. Pentru implementarea în condiții optime a votului prin corespondență ar trebui realizat cel puțin un proiect pilot, spre exemplu în timpul unor alegeri parțiale. Implementarea votului prin corespondență fără teste și fără a avea experiență anterioare riscă să submineze integritatea procesului electoral.

Dezbaterea publică a proiectelor privind votul prin corespondență alături de publicul interesat și de organizațiile neguvernamentale este esențială pentru limitarea riscurilor în implementare. Chiar dacă introducerea unei metode de vot pentru străinătate este o urgență, asta nu înseamnă că legea trebuie adoptată fără a mecanisme de siguranță care să garanteze integritatea votului. În condițiile actualelor proiecte de acte normative potențialul de fraudă și manipulare este major.

Septimius Pârvu și Laura Ștefan sunt experți ai

Matei Millo 12, apt 21
Sector 1, Bucuresti
www.expertforum.ro